Sygn. akt II PK 274/11

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lutego 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z powództwa G. K.
przeciwko Zespołowi Szkół z Oddziałami Integracyjnymi w G.
o przywrócenie do pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 lutego 2012 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
z dnia 31 maja 2011 r.,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 25 marca 2011 r., oddalił powództwo G. K. przeciwko Zespołowi Szkół z Oddziałami Integracyjnymi o przywrócenie do pracy.

Sąd Rejonowy uznał, że strona pozwana w sposób uzasadniony i zgodny z prawem wypowiedziała powódce (zatrudnionej jako nauczyciel mianowany) stosunek pracy na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.). Sąd Rejonowy ustalił, że Rada Powiatu G. w dniu 24 czerwca 2009 r. podjęła uchwałę, że z dniem 31 sierpnia 2011 r. zakończeniu ulega cykl kształcenia uczniów w zawodzie technik technologii odzieży. Nauczycielami tego zawodu u strony pozwanej były powódka oraz M. W., które mają jedynie wykształcenie średnie

pedagogiczne, specjalność konfekcjonowanie tkanin, i mogą prowadzić tylko zajęcia praktyczne w technikum kształcącym w zawodzie technik technologii odzieży. M. W. w listopadzie 2007 r. uległa wypadkowi przy pracy, przeszła skomplikowaną operację i rehabilitację, dlatego dyrektor strony pozwanej zdecydowała o pozostawieniu jej nadal w pracy, bo można było jej przydzielić 9 godzin zajęć praktycznych i uzupełnić je do połowy etatu przedmiotem, na nauczanie którego – mimo, że nie ma ona kwalifikacji – wydał zgodę organ prowadzący szkołę. W zakresie prawidłowości stosowanego wobec powódki okresu wypowiedzenia Sąd Rejonowy przyjął, że skoro powódka otrzymała oświadczenie pracodawcy o wypowiedzeniu 7 czerwca 2010 r., to trzymiesięczny okres wypowiedzenia upłynął 30 września 2010 r. zgodnie z art. 49 k.p.

Apelację od powyższego wyroku złożyła powódka, wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku i przywrócenie jej do pracy na dotychczasowych warunkach pracy i płacy.

Sąd Okręgowy– Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 31 maja 2011 r., zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 2.610 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy, oddalając powództwo w pozostałym zakresie, oraz oddalił apelację w pozostałej części.

Sąd Okręgowy stwierdził, że poza sporem pozostawało, że z powódką (nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania) stosunek pracy został rozwiązany za wypowiedzeniem na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela. Przepis ten daje dyrektorowi szkoły uprawnienie do rozwiązania z nauczycielem stosunku pracy między innymi w razie zmian organizacyjnych, powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania, uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć. Zgodnie z art. 20 ust. 3 Karty Nauczyciela, rozwiązanie stosunku pracy w tej sytuacji powinno nastąpić z końcem roku szkolnego po uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu. Wypowiedzenie zostało złożone powódce 7 czerwca 2010 r. Dla zachowania trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia konieczne było złożenie oświadczenia woli przez pracodawcę najpóźniej do końca maja 2010 r. Z brzmienia powołanego art. 20 ust. 3 Karty Nauczyciela wynika, że okres wypowiedzenia

powinien być trzymiesięczny, ale rozwiązanie stosunku pracy zawsze następuje z końcem roku szkolnego, a zatem w tym przypadku z dniem 31 sierpnia 2010 r. Powódka otrzymała wypowiedzenie 7 czerwca 2010 r., zatem nie było możliwe zachowanie wobec niej trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, przy koniecznym warunku rozwiązania stosunku pracy z końcem roku szkolnego (31 sierpnia 2010 r.). Wadliwość wypowiedzenia (nastąpiło zbyt późno) powoduje niezgodność wypowiedzenia z prawem w rozumieniu art. 45 § 1 k.p.

Sąd Okręgowy uznał również za niewłaściwe zastosowane przez stronę pozwaną kryterium doboru pracowników do rozwiązania stosunku pracy. Pracodawca powinien stosować w tym zakresie przede wszystkim kryteria związane ze stosunkiem pracy, a nie sytuacją osobistą pracownika. Przy takim samym wykształceniu, podobnych kwalifikacjach i zakresie obowiązków pracowników, jak to miało miejsce w przypadku powódki i M. W., należało ocenić sposób wykonywania przez nie obowiązków pracowniczych, czego pracodawca zaniechał, a dopiero w dalszej kolejności ewentualnie zastosować kryteria dotyczące sytuacji osobistej i życiowej pracowników. Strona pozwana nie wykazała, że brała od uwagę sytuację materialną i osobistą powódki.

Sąd drugiej instancji nie uwzględnił jednak żądania powódki dotyczącego przywrócenia do pracy, uznając je za niecelowe. Sąd Okręgowy stwierdził, że już w momencie wręczania powódce wypowiedzenia brak było wystarczającej liczby godzin dydaktycznych dla zapewnienia powódce choćby połowy etatu. Dodatkowo na dzień orzekania przez Sąd Okręgowy miała miejsce sytuacja, w której druga nauczycielka przedmiotu M. W. również otrzymała wypowiedzenie stosunku pracy i szkoła nie prowadzi już żadnych klas o kierunkach, na których mogłaby nauczać – ze względu na swoje kwalifikacje – powódka.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego wniósł w imieniu powódki jej pełnomocnik, zaskarżając wyrok ten w zakresie dotyczącym zasądzenia powódce odszkodowania zamiast przywrócenia do pracy.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 45 § 2 k.p. w wyniku dowolnego i bezpodstawnego uznania, że przywrócenie powódki do pracy jest niecelowe w sytuacji, gdy przepis ten stanowi wyjątek od reguły zawartej

w art. 45 § 1 k.p.; a także w wyniku uznania niecelowości przywrócenia powódki do pracy i orzeczenia o odszkodowaniu za wadliwie dokonane powódce wypowiedzenie stosunku pracy, w sytuacji gdy w chwili wypowiedzenia pozwana miała możliwość przydzielenia powódce godzin odpowiadających co najmniej połowie podstawowego wymiaru czasu pracy (pensum), jak również z uwagi na fakt, że gdyby powódka świadczyła pracę w roku szkolnym 2010/2011, wówczas po jego zakończeniu z końcem sierpnia 2011 r. uzyskałaby uprawnienia do świadczenia przedemerytalnego dla nauczycieli.

Konieczność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła tym, że Sąd drugiej instancji zastosował niewłaściwą wykładnię art. 45 § 2 k.p. uznając brak celowości orzeczenia o przywróceniu powódki do pracy oraz że skarga jest oczywiście uzasadniona.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy, tj. przywrócenie powódki do pracy na dotychczasowych warunkach pracy i płacy, oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji z pozostawieniem temu Sądowi orzeczenia o kosztach procesu.

W piśmie procesowym z 29 sierpnia 2011 r., rozwijającym argumentację wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca podniosła, że Sąd drugiej instancji zastosował niewłaściwą wykładnię art. 45 § 2 k.p., uznając brak celowości przywrócenia powódki do pracy, w sytuacji gdy w chwili składania oświadczenia o wypowiedzeniu pozwana dysponowała miejscem pracy i godzinami pracy, które mogłyby zostać przydzielone powódce. Skoro Sąd Okręgowy poparł stanowisko powódki w zakresie bezprawności dokonanego wypowiedzenia umowy, to powinien był uznać również zasadność jej przywrócenia do pracy, tym bardziej że przywrócenie powódki do pracy spowodowałoby uzyskanie przez nią uprawnień do świadczenia przedemerytalnego. W wyniku oddalenia powództwa o przywrócenie do pracy powódka została w wieku 54 lat, z 29-letnim stażem pracy, w tym 22-letnim stażem pracy w szkolnictwie, pozbawiona pracy, bez uzyskania świadczenia przedemerytalnego, w sytuacji gdy inna pracownica, nieobecna w pracy od listopada 2007 r., pozostanie w zatrudnieniu co najmniej do 31 sierpnia

2011 r., czyli jest w sposób jawny chroniona przez pracodawcę przez okres 3,5 roku. Taki stan faktyczny sprawy powoduje powstanie u powódki poczucia dyskryminacji, bezradności i obowiązku akceptacji stanu, który Sąd drugiej instancji skrytykował co do zasady.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398^9 § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Jednocześnie, zgodnie z art. 398^{13} § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod rozwagę jedynie nieważność postępowania (przed sądem drugiej instancji). Rozpoznanie skargi kasacyjnej w granicach podstaw oznacza związanie Sądu Najwyższego zgłoszonymi przez skarżącego zarzutami naruszenia konkretnie wskazanych przepisów prawa materialnego lub procesowego.

Jako okoliczności mające uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pełnomocnik skarżącej powołał potrzebę wykładni art. 45 § 2 k.p. oraz oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398^9 § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.). Powołane przez skarżącą okoliczności nie uzasadniały – w ocenie Sądu Najwyższego – przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W rozpoznawanej sprawie nie występuje – podnoszona przez skarżącą – potrzeba wykładni art. 45 § 2 k.p. Przepis ten ma bogate orzecznictwo (w tym przede wszystkim orzecznictwo Sądu Najwyższego) oraz był wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi doktryny prawa pracy. Nie wymaga po raz kolejny wykładni Sądu Najwyższego, zresztą skarżąca nie proponuje żadnych zmian w stosunku do utrwalonej w judykaturze interpretacji tego przepisu.

Odwołanie się do przesłanki istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie

sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się jeszcze wykładni bądź jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231). Zgodnie z przyjętymi w doktrynie i judykaturze poglądami, brak potrzeby wykładni przepisów prawnych ma miejsce wtedy, gdy przepisy te zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie sądów, w szczególności w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa (art. 398^9 § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398^9 § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2006 r., I PK 230/02, OSNAPiUS – wkładka 2003, nr 13, poz. 5).

Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie wypowiadał się na temat kwestii uwzględnienia roszczenia alternatywnego (o odszkodowanie) w przypadku rozpoznawania roszczenia o przywrócenie do pracy (por. m.in. wyroki z 27 lutego 2001 r., I PKN 272/00, LEX 551041, z 1 września 2001 r., I PKN 619/00, OSNAPiUS 2003, nr 16, poz. 376). W wyroku z 1 lutego 2000 r., I PKN 496/98 (OSNAPiUS 2001 nr 12, poz. 410) Sąd Najwyższy stwierdził, że w razie niezgodnego z prawem rozwiązania z mianowanym nauczycielem akademickim stosunku pracy za wypowiedzeniem możliwe jest uznanie przez sąd pracy, że przywrócenie do pracy byłoby niemożliwe lub niecelowe i zasądzenie na rzecz tego nauczyciela odszkodowania. W swoim bogatym orzecznictwie Sąd Najwyższy wyjaśniał również, że ocena, iż przywrócenie do pracy jest niemożliwe lub niecelowe, powinna być dokonana według stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy (wyrok z 25 stycznia 2001 r., I PKN 206/00, OSNAPiUS 2002 nr 19, poz. 460, z 3 sierpnia 2011 r., I PK 30/11, LEX nr 1101326).

Nie można zgodzić się ze stanowiskiem skarżącej o potrzebie ponownej wykładni art. 45 § 2 k.p. Sąd Okręgowy dokonał wykładni tego przepisu zgodnie z interpretacją przyjętą i utrwaloną w orzecznictwie. Ocena celowości przywrócenia powódki do pracy została odniesiona do okoliczności istniejących w chwili

zamknięcia rozprawy przed Sądem Okręgowym. Na dzień wydania orzeczenia przez Sąd Okręgowy druga nauczycielka tego samego przedmiotu M. W. również otrzymała wypowiedzenie stosunku pracy, a szkoła definitywnie zaprzestała prowadzenia klas o kierunkach, na których powódka mogłaby nauczać przedmiotów zawodowych zgodnie z jej kwalifikacjami. Nie widomo zatem, na jakie stanowisko pracy, do prowadzenia jakich zajęć i z jakimi klasami, miałaby być przywrócona powódka. Dodatkowo, odmienne stanowisko strony skarżącej co do ustaleń faktycznych, stanowiących przesłankę zastosowania przez Sąd art. 45 § 2 k.p., nie dowodzi potrzeby wykładni tego przepisu.

W ocenie Sądu Najwyższego, wbrew stanowisku skarżącej, w zaskarżonym orzeczeniu nie można dopatrzyć się oczywistego naruszenia prawa.

Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna od razu, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437); oczywiste naruszenie prawa przez zaskarżony wyrok jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy jest ono z góry widoczne dla każdego prawnika, bez potrzeby głębszej analizy prawniczej, gdy jest zupełnie pewne i nie może ulegać żadnej wątpliwości; gdy podniesione zarzuty naruszenia wskazanych przepisów są zasadne *prima facie*, bez dokonywania głębszej analizy tekstu tych przepisów i bez doszukiwania się ich znaczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538); gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286).

W razie powołania się na przesłankę skargi kasacyjnej przewidzianą w art. 398^9 § 1 pkt 4 k.p.c., skarżący powinien przytoczyć argumenty świadczące o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Pojęcie „oczywistości" mieści się w sferze obiektywnej i łączy się z powinnością wykazania, że podniesione zarzuty naruszenia prawa (materialnego lub procesowego) są zasadne *prima facie*, bez dokonywania głębszej analizy tekstu przepisów prawa i bez doszukiwania się ich

znaczenia. Oczywistość skargi kasacyjnej nie może przy tym sprowadzać się do poczucia krzywdy strony skarżącej i jej subiektywnego przekonania, że został naruszony jej słuszny interes. Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podniosła, że w wyniku odmowy przywrócenia jej do pracy została w wieku 54 lat, z 29-letnim stażem pracy, pozbawiona zatrudnienia, bez możliwości uzyskania świadczenia przedemerytalnego, w sytuacji gdy inna pracownica, nieobecna w pracy od listopada 2007 r. pozostanie w zatrudnieniu co najmniej do 31 sierpnia 2011 r., a zatem jest w sposób jawny chroniona przez pracodawcę przez okres 3,5 roku. Zdaniem skarżącej taki stan faktyczny sprawy powoduje u niej powstanie „poczucia dyskryminacji, bezradności i obowiązku akceptacji stanu, który, co prawda, Sąd drugiej instancji skrytykował co do zasady".

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powinien zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się oczywista zasadność skargi kasacyjnej i przedstawić argumenty jurydyczne przemawiające za takim stanowiskiem. Pojęcia „oczywista zasadność skargi" nie należy wiązać ze „sprawiedliwością" rozstrzygnięcia. W postanowieniu z 12 grudnia 2002 r. (II UK 163/02, OSNP 2003, nr 18 – wkładka, poz. 13) Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że powołanie się na „rażącą niesprawiedliwość" orzeczenia nie jest równoznaczne z naruszeniem przez to orzeczenie prawa. Pierwsze z wymienionych pojęć wyraża bowiem pewne odczucia subiektywne, natomiast drugie mieści się w sferze obiektywnej i łączy z powinnością wskazania przepisów, które zostały naruszone w sposób zauważalny.

Podlegającej badaniu w ramach tzw. przedsądu skargi kasacyjnej wniesionej w niniejszej sprawie nie można uznać, zdaniem Sądu Najwyższego, za oczywiście uzasadnioną. Przyjmuje się, że oczywiste naruszenie prawa, jako forma kwalifikowana tego naruszenia, ma miejsce jedynie wówczas, gdy błąd w interpretacji lub stosowaniu określonego przepisu prawa jest widoczny bez potrzeby przeprowadzania głębszej analizy stanu faktycznego i przepisów, których to naruszenie dotyczy. Takiej kwalifikacji ewentualnego naruszenia przepisów prawa materialnego, powołanych w ramach podstaw kasacyjnych, skarżąca nie wykazała. Ocena materialnoprawna roszczeń powódki została dostosowana do ustalonego stanu faktycznego. Skarżąca nie przekonała również Sądu Najwyższego, że przy

dokonywaniu ustaleń faktycznych, stanowiących podstawę ocen materialnoprawnych, doszło do oczywistego naruszenia przepisów postępowania regulujących prowadzenie przez sąd postępowania dowodowego, gromadzenie materiału dowodowego, ocenę dowodów i rekonstrukcję stanu faktycznego. Do Sądu drugiej instancji należy decyzja, czy zgromadzony materiał dowodowy jest wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy. Tymi ustaleniami faktycznymi, będącymi podstawą orzeczenia, od którego wniesiono skargę kasacyjną, Sąd Najwyższy – zgodnie z art. 398^{13} § 2 k.p.c. - byłby związany przy merytorycznym rozpoznawaniu skargi kasacyjnej.

W tych okolicznościach nie można było uznać, że zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy prawa materialnego.

Wymaganie dotyczące przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wprowadzone zostało w związku z instytucją tzw. przedsądu. Ma ono umożliwić stronie wnoszącej skargę kasacyjną przekonanie Sądu Najwyższego o istnieniu przesłanek, na których opiera się wstępne badanie skargi pod kątem przyjęcia (dopuszczenia) jej do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2006 r., II CSK 65/06, LEX nr 198753). Dla spełnienia obowiązku określonego w art. 398^{4} § 2 k.p.c. konieczne jest przedstawienie argumentacji przekonującej o potrzebie przyjęcia jej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy. O tym, czy skarga kasacyjna zawiera niezbędny dla niej element, o którym mowa we wspomnianym przepisie, decyduje nie tyle użycie w niej określeń nawiązujących do ustawowo sformułowanych wymagań konstrukcyjnych skargi kasacyjnej, ile merytoryczna ocena argumentów przytoczonych w skardze, które powinny w sposób wyraźny i przekonywający świadczyć o tym, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności opisanych w art. 398^{9} § 1 k.p.c., uzasadniających rozpoznanie jej przez Sąd Najwyższy.

Uznając, że w rozpoznawanej sprawie nie zostały wykazane przez skarżącą okoliczności mające przemawiać za przyjęciem skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy odmówił jej przyjęcia do rozpoznania na podstawie art. 398^{9} § 2 k.p.c.